

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.178/2024/4.

A felperesek:

(I. r. felperes neve) (címe.) I. rendű

(II. r. felperes neve) (lakcíme.; tartózkodási helye:) II. rendű

A felperesek képviselője:

Dr. Ivány Borbála ügyvéd (ügyvéd címe) I-II. rendűért

Az alperes:

(alperesi bv.-intézet neve) (székhelye.)

Az alperes képviselője:

Némethy Ügyvédi Iroda (iroda címe; ügyintéző: dr. Némethy Barbara ügyvéd)

A per tárgya:

személyiségvédelmi igény érvényesítése

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szegedi Törvényszék 13.P.20.067/2023/34.

A fellebbezést benyújtó felek és a fellebbezés száma:

I-II. rendű felperes, 13.P.20.067/2023/35.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. és II. rendű felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 31.750 (harmincegyezer-hétszázötven) forint másodfokú perköltséget.

A meg nem fizetett 96.000 (kilencvenhatezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A tényállás

[1] A többszörösen büntetett előéletű (néhai neve) (a továbbiakban: néhai), aki az I. rendű felperes élettársa és a II. rendű felperes édesapja volt, 2015. szeptember 3-tól töltötte 5 év 7 hónap 10 nap szabadságvesztés-büntetését az alperes büntetés-végrehajtási intézetben. Ez alatt több alkalommal vizsgálták egészségi állapotát: 2017. október 14-én COPD betegséget, 2018. február 9-én áttörő tumoros csontfájdalmat diagnosztizáltak nála. 2018. február 17-én további onkológiai kivizsgálás céljából a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházába, Tökölre szállították. Itt többszörös daganatos áttéteket észleltek. Tájékoztatták, hogy betegsége rosszindulatú, csigolyáiban, tüdejében, májában, hasüregében áttétek vannak. A tájékoztatás kiterjedt arra is, hogy egyetlen kezelési mód a kemoterápia, amelyhez szövettani mintavétel szükséges, és ha ezekbe nem egyezik bele, betegsége rövid időn belül a halálát fogja okozni. A néhai az ajánlott kezelések mindegyikét visszautasította. Állapota rohamosan romlott, ezért egyre nagyobb adag kábító fájdalomcsillapítót kapott. Eleinte gond nélkül táplálható volt és hányingerét is csillapítani tudták. Utolsó heteiben már csak tápszert volt képes megenni, kiegészítő parenterális táplálást, folyadékpótlást kapott. 2018. április 17-én elhunyt.

[2] Az I. rendű felperes 2018. február 26-án kelt kérelmében, amelyet a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának címzett, kérte a néhai büntetésének félbeszakítását azzal az indokkal, hogy súlyos beteg és az életéből hátralevő időt a szerettei között kívánja eltölteni. Vállalta, hogy a néhai szabadlábra helyezése esetén biztosítja teljeskörű ellátását. Kérelmét 2018. március 14-én a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházának is megküldte, majd azt 19-én ismételten megerősítette.

[3] A néhai 2018. március 5-én az I. rendű felperes kérelméhez hozzájárult és maga is kérte büntetésének félbeszakítását halálos betegsége miatt azzal, hogy utolsó napjait a családjával szeretné tölteni.

[4] Az alperesnél 2018. március 6-án érkezett a büntetés-félbeszakítási kérelem és még ugyanezen a napon több intézkedést tettek a döntés előkészítése érdekében. Egyebek mellett megkeresték az egészségügyi részleget és környezettanulmányok soron kívüli beszerzését rendelték el. A pártfogó felügyelő 2018. március 22-én készítette el környezettanulmányát. Meghallgatta az I. rendű felperest, aki elmondta, hogy szeretné, ha a néhai az otthonában tartózkodna és számára ő biztosítaná ellátását, lakhatását, gondozását. Orvosi ellátását a háziorvosa végezné, illetve szükség szerint szakorvos. A pártfogó felügyelő a körülményeket erősen depriváltként írta le, feltételezte, hogy az I. rendű felperes megélhetési forrásai bizonytalanok. A megkeresett (település neve)-i Rendőrkapitányság a megállapításait 2018. március 27-én küldte meg az alperesnek. Eszerint a néhai hazaengedése nem keltene felháborodást, de közbiztonsági kockázatot jelentene.

[5] Az egészségügyi részleg javasolta a büntetés félbeszakítását 2018. március 27-én, de az egészségügyi szakterület véleményét kérték arról, hogy a néhai egészségügyi ellátása a félbeszakítás alatt milyen többletköltségekkel járna. Miután ez még ugyanezen a napon

megérkezett a háziorvos fogadókészségének vizsgálatára irányuló javaslattal, az alperes az ügyintézési határidőt 30 nappal meghosszabbította azzal, hogy a hozzátartozókat nyilatkoztatni kell bizonyos körülményekről (néhai ellátása, gyógyszeres terápia biztosítása, esetleges szállítások, folyamatos jelenlét), mivel e kérdésekben a környezettanulmány nem megnyugtató. A határidő-hosszabbítást a néhai tudomásul vette és március 28-án nyilatkozott arról, hogy szabadlábra helyezése esetén a tartózkodási helye az otthona lenne, gondozója pedig az I. rendű felperes.

[6] A néhai tököli kezelőorvosa 2018. április 5-i iratában a kérelmet indokoltnak tartotta azzal, hogy a néhai elhelyezése csak kórházban lehetséges, haza nem mehet. Utalt arra, hogy betegsége nem gyógyítható, belátható időn belül megállíthatatlanul vezet a teljes daganatos elszoradásig.

[7] A 2018. április 10-én kelt szakorvosi vélemény szerint a büntetés félbeszakítása iránti kérelem egészségügyi szempontból indokolt, azonban nem támogatta a néhai hazaadását, mert a kezelőorvos véleménye alapján elhelyezése csak kórházban lehetséges.

[8] Az alperes parancsnoka 2018. április 10-én meghozta határozatát, amellyel elutasította a büntetés félbeszakítása iránti kérelmet. Döntését azzal indokolta, hogy a büntetés-félbeszakítás helyeként megjelölt ingatlan nem garantálja a néhai egészségi állapotának javulását, megélhetése, ellátása eshetőlegesen, bizonytalan. Hivatkozott az orvosi véleményre, amely szerint a kérelem teljesítése csak akkor javasolt, ha a büntetés félbeszakításának ideje alatt a néhai folyamatos kórházi elhelyezése és kezelése biztosított. A néhai a határozat átvételét megtagadta. Az I. rendű felperesnek 2018. április 19-én kézbesítették a határozatot és ugyanezen a napon tájékoztatták a néhai haláláról is.

A felperesek keresete és az alperes védekezése

[9] A felperesek keresetükben (P.1. és P.27. szám) kérték megállapítani, hogy a közeli hozzátartozójuk, a néhai büntetésének félbeszakítására irányuló kérelmet az alperes a rá irányadó jogszabályok megsértésével intézte és utasította el, amellyel megsértette a felperesek emberi méltósághoz, lelki egészséghez, magán- és családi életéhez fűződő személyiségi jogait. Kérték kötelezni, hogy magánlevélben kérjen bocsánatot a jogsértésért. Ezen túlmenően személyenként 500.000 forint sérelemdíjat igényeltek, valamint ezen összegek késedelmi kamatait. Perköltségigényt is előterjesztettek.

[10] Idézték a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (2) bekezdését, 2:43. § a) pontját, 2:51. § (1) bekezdés c) pontját és (2) bekezdését, 2:52. § (1)-(3) bekezdéseit, 6:519. §-át, 6:522. §-át, 6:532. §-át, 6:540. § (1) bekezdését, valamint 6:548. § (1)-(2) bekezdéseit, a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 9. § (1)-(2) bekezdését, 20. § (3) bekezdését, 83. § (8) bekezdését, 98. § (1) bekezdését, 116. § (1) bekezdését, 118. § (2)-(3) bekezdéseit, továbbá e törvény végrehajtási rendeletének [16/2014. (XII.19.) IM rendelet] 75. § (1) bekezdését.

[11] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján kifejtették, az emberi méltóság önmagában is értelmezhető alapjog, azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva az ember ember marad, s nem válhat eszközzé, vagy tárggyá. Kiemelték korlátozhatatlanságát. Érvelésük szerint az

alperes azzal, hogy nem engedte a néhainak otthonában tölteni a végső napjait, megfosztotta őket attól, hogy emberhez méltóan vegyenek búcsút, ami számukra sértő, lekicsinylő bánásmód és sérti emberi méltóságukat.

[12] Lelki egészséghez fűződő joguk sérelmét abban látták, hogy az annak fenntartásához, javításához, a megnyugvásukhoz szükséges gondozást nem végezheték, nem tölthettek időt a néhaival, utolsó napjaiban nem nyilváníthatták ki felé az érzelmeiket.

[13] Rámutattak, hogy a fogvatartottak magán- és családi élethez fűződő jogát a szabadságvesztés büntetés jelentősen korlátozza, ami beavatkozás a hozzátartozók magán- és családi élethez fűződő jogába is. Ez a beavatkozás azonban csak akkor jogszerű, ha szükséges és arányos. A haldokló családi körben való elhelyezése szorosan kapcsolódik a magán- és családi élethez, illetve az ezek tiszteletben tartásához fűződő joghoz. Érvelésük szerint a haldokló utolsó napjainak családja körében való eltöltése a Bv.tv. 116. §-a szerinti fontos ok, amely egyszeri és megismételhetetlen helyzetet jelent.

[14] Kifejtették továbbá, hogy a határozatban szereplő indokok a jogkorlátozással arányban nem álló célok, hiszen a néhai állapotának javulása kizárt volt. Kiemelték: a halálos betegnek és a családjának joga van arról dönteni, hogy a beteg milyen körülmények között tölti el utolsó napjait és hogy igénybe vesz-e kezelést. Nem a büntetés-végrehajtás kötelezettsége ezért felelősséget vállalni. Megítélésük szerint a néhai kórházi kezelése is a gondozására szorítkozott, amit az otthonában is biztosítani tudtak volna. Kiemelték, sérti a beteg önrendelkezési jogát, méltóságát, ha az alperes nem tesz eleget a kezelést érintő kívánságának. A néhai ezzel kapcsolatos döntése csak akkor lett volna korlátozható, ha az alperes valamennyi körülmény (közbiztonság, közegészség, közjavak stb.) mérlegelésével, a szükségesség-arányosság tesztje alapján jut arra a következtetésre, hogy a néhai hazatéréshez, azaz a magán- és családi élethez fűződő joga korlátozandó. Ilyen körülmény azonban nem volt. Az alperes határozata ezért nemcsak a néhai, hanem a felperesek magán- és családi élethez fűződő személyiségi jogát is sértette.

[15] Három olyan alperesi, közhatalmi jogkörben tanúsított magatartást, illetve mulasztást jelöltek meg, amelyek – véleményük szerint előreláthatóan – a jogsérelmüket eredményezték:

- az alperes nem rendelte el hivatalból a büntetés félbeszakítását;
- a félbeszakításra irányuló kérelmet nem sürgős eljárásban bírálta el;
- a kérelmet elutasító döntést hozott.

[16] Álláspontjuk az volt, hogy a jogalap fennállta, valamint az alperes jogellenes és felróható magatartása, továbbá a felperesek nem vagyoni sérelme közötti okozati összefüggés bizonyítható, ezért szükséges az alperesi bocsánatkérés, amelynek egyben preventív funkciója is van. Az igényelt sérelemdíj mértéke kapcsán utaltak a súlyos, megismételhetetlen eseményhez kapcsolódó jogsérelmükre, annak szubjektíve hosszú idejére (kérelem elhúzódott elintézése) és a döntés rájuk gyakorolt jelentősen negatív pszichés hatására.

[17] Sérelmezték, hogy az I. rendű felperes kérelmének benyújtása és elbírálása között 43 nap telt el, a döntésről való tudomásszerzésig pedig 52 nap. Így személyiségi jogokat sértett az eljárás azzal is, hogy a döntés egyfelől nem sürgősséggel, másfelől nem a törvényi határidőn belül született, holott a néhai bármelyik pillanatban meghalhatott, tehát rendkívül siettető, stresszes volt a helyzet. Az időmúlás pszichés terhet, lelki feszültséget, az általánosat lényegesen meghaladó aggodalmat okozott számukra, amely sértette a lelki egészséghez fűződő jogukat. Hangsúlyozták, hogy a lelki integritást sérti minden olyan magatartás, ami alkalmas az ember közérzetének, életminőségének a rontására.

[18] Ugyancsak kifogásolták tájékoztatásuk teljes hiányát: úgy érezték, nem alanyai, hanem tárgyai az alperesi döntésnek. Hivatkozásuk szerint, ha az alperes velük együttműködve,

egyeztetve, őket rendszeresen tájékoztatva, az eljárás fázisait és azok szükségességét magyarázva járt volna el, akkor a határidő be nem tartásán túlmenő személyiségi jogsérelem nem feltétlenül következett volna be.

[19] Sérült a magán- és családi élethez fűződő joguk is azért, hogy beláthatatlan volt számukra a döntés ideje és tartalma is. A döntéshiányos időszakban eleve el voltak zárva attól, hogy személyiségüket a hozzátartozójukkal való együttlét, a róla való gondoskodás keretében bontakoztassák ki. A bizonytalan helyzet miatt mindennapjaik szabad megélésében is korlátozva voltak. Mindennapos feszültségük kihatott velük élő családtagjaikra is.

[20] Állították, megítélésüket negatívan befolyásolta, hogy a néhainak utolsó napjaiban a szükséges gondoskodást nem adták meg. A 36/2017. (XII.29.) AB határozat indokolásából arra következtettek, hogy ha valamely szerv az ügyintézési határidőt elmulasztja, ezáltal a félnek nincs hatékony eszköze a jogorvoslatra, akkor kiszolgáltatott helyzetbe kerül, ami méltánytalan, emberi méltóságot, ezáltal személyiségi jogot sért. Esetükben a jogorvoslathoz fűződő jog kizárólag az alperes magatartásából kifolyólag üresedett ki, ezzel őket kiszolgáltatott, kisebbségi helyzetbe hozta, megsértve a megjelölt személyiségi jogait.

[21] Tájékoztatták az elsőfokú bíróságot, hogy az EJEB előtt hasonló tárgykörben eljárást indítottak és ezért kérték a peres eljárás felfüggesztését.

[22] Az alperes elsődlegesen alaki védekezést terjesztett elő és az eljárás megszüntetését kérte arra hivatkozva, hogy az EJEB előtt folyamatban lévő eljárás ugyanazon tárgyban kétszeri elbírálást jelentene, ezáltal az ítélt dolog tilalmába ütközik.

[23] Másodlagos ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Arra hivatkozott, hogy a Bv.tv. 116. § (5) bekezdése alapján a büntetés félbeszakítása mérlegelés tárgyát képező döntés, lehetőség, és nem alanyi jog. Hangsúlyozta, az előírásoknak megfelelően megkereste a helyi rendőrkapitányságot, környezettanulmányt szerzett be és kikérte az egészségügyi szakterület véleményét. Az adatgyűjtés során az volt megállapítható, hogy a néhai szabadlábba helyezése közbiztonsági kockázatot jelentett volna, és folyamatos egészségügyi ellátása az állami támogatás mellett is jelentős saját anyagi hozzájárulást igényelt, amely a bejelentett lakóhelyen nem lett volna biztosítható. Külön kiemelte a kezelőorvos véleményéből, hogy a néhai elhelyezése csak kórházban lehetséges. Mindezeket összegezve álláspontja az volt, hogy megalapozott döntés született, amikor az alperes nem engedélyezte a büntetés végrehajtásának félbeszakítását, következésképpen nem sérthette a felperesek megjelölt személyiségi jogait sem. Megjegyezte, hogy a félbeszakítási kérelemhez a szükséges dokumentumokat, igazolásokat a kérelmezőnek kell rendelkezésre bocsátania. Az egészségügyi okból történő félbeszakítás esetében pedig nyomósan esik latba az orvosi szakvélemény. Kifejtette, a szabadságvesztés félbeszakítása egy rendkívüli jogintézmény, amely a büntetés-végrehajtási intézetek gyakorlatában ritkán fordul elő. Hangsúlyozta továbbá, hogy a felperesek nem látogatták a néhait akkor sem, amikor az alperesnél volt elhelyezve és akkor sem, amikor a központi rabkórházban Tökölön, amit azzal indokoltak, hogy nem volt rá anyagi fedezetük. E hivatkozásuk és perbeli álláspontjuk között az alperes ellentmondást vélt felfedezni. Megjegyezte, a felperesek nem csatoltak minden dokumentumot arra vonatkozóan, hogy az otthonukban megfelelő módon tudták volna ápolni a néhait. Emellett lényegesnek tartotta, hogy a felperesek számára biztosított volt a néhaitól való elbúcsúzás lehetősége. Álláspontja szerint a leromlott mentális és fizikai állapot önmagában nem igazolja a büntetés csökkentését a büntetőhatalom más érdekeivel szemben. A büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartott elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 8/2014. (XII.12.) IM rendelet 2. § (2) bekezdésére hivatkozva kiemelte, a felperesek nem csatoltak olyan okiratot, amelyben a néhai megtette volna az egészségügyi ellátás visszautasításával kapcsolatos, az orvosi vagy egyéb kezeléseket, a járó- vagy fekvőbeteg szakellátásra beutalást megtagadó nyilatkozatát. Kérte értékelni, hogy az

által a beszerzett adatok feltárását a fogvatartottak nyilvántartására és egyes ügyeinek intézésére vonatkozó eljárásról szóló – a peres időszakban hatályos – 35/2017. (III.9.) OP szakutasítás rendelkezései írták elő. Részletezte, hogy milyen eljárási cselekményeket végzett, és hogy a hozzá 2018. március 6-án beérkezett kérelem – figyelemmel a Bv.tv. 20. § (4) bekezdésében foglalt, a határidőbe nem beszámító időszakokra – határidőben, 30 napon belül elbírálásra került. Döntő fontosságúnak tartotta azt, hogy a fogvatartottak személyiségi jogai a fogvatartás időtartama alatt korlátozottan érvényesülnek.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[24] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 31.750 forint perköltséget. Megállapította, hogy az eljárási illetéket az állam viseli.

[25] Határozatának indokolásában elsődlegesen az eljárási kifogásokat vizsgálta és azokat alaptalannak találta.

[26] Az eljárás felfüggesztésére irányuló felperesi kérelem kapcsán – utalva a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 123. §-ára úgy foglalt állást, hogy az EJEB előtt folyamatban lévő eljárás nem tekinthető a per előkérdésének, mert ott az eljárás tárgya a Magyar Állam felelőssége azzal összefüggésben, hogy megfelelő-e a büntetés-végrehajtás szabályozása a felek viszonylatában, jelen esetben viszont azt kell elbírálni, hogy az alperes megsértette-e a felperesek jogait a kérelmük elbírálása során.

[27] A per megszüntetése iránti kérelmet a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja és 176. § (1) bekezdés d) pontja alapján találta alaptalannak. Rámutatott, az EJEB előtti eljárás és a per nem azonos felek között folyik, mert abban a néhai is kérelmező, kérelmezetti státuszban pedig a Magyar Állam áll, emellett a ténybeli alap sem egyező, mivel ott a jogi szabályozás hiányosságai képezik az eljárás tárgyát.

[28] Az ügy érdemét illetően előjáróban idézte a Ptk. 2:42. § (1) és (2) bekezdését rámutatva, hogy a személyiségi jogok nem katalogizálhatók. Kifejtette, az ember személyiségét alkotó lényegi tulajdonságok és ismérvek jelentik az emberi méltóságot és csak a személyiséget ebben a vonatkozásban ért támadás ad alapot az emberi méltóság sérelme miatti személyiségi jogvédelemre. Az emberi méltóság az egyén önbecsülésében testesül meg, amely azt az igényét fejezi ki, hogy kapcsolataiban a társadalom kulturális szintje szerint kialakult érintkezési formák minimális követelményeinek megfelelő elbánásban részesítsék. Ebből vezette le, hogy az emberi méltóság megsértése akkor valósul meg, ha a személyt emberi mivoltában megalázzák, méltatlan vagy hátrányos helyzetbe sodorják.

[29] Úgy értékelte, hogy a felperesek által megjelölt okok, amelyek miatt az alperes határozata állításuk szerint jogszabálysértő, eljárási alapjogok, nem személyiségi jogok. Mivel azonban az alapjogok megsértése lehet olyan mértékű, amely már lehetőséget ad a személyiségi jogsértés megállapítására, vizsgálta, hogy az alperes elkövetett-e ilyen fokú eljárási alapjogsértést.

[30] Idézte a Bv.tv. 116. § (1) bekezdéséhez fűzött indokolást, amely szerint az államnak a büntetés-végrehajtáshoz fűződő érdekét megelőzhetik más fontos érdekek, amelyek fennállása esetén a szabadságvesztés végrehajtása félbeszakítható. Ezeket a Bv.tv. nem szabályozza taxatív módon, csupán példálózó felsorolást ad az elítélt személyi, családi körülményeire, egészségi állapotára és a közérdekre történő utalással. A bv. szerv a büntetés félbeszakítási kérelem intézésekor kvázi hatóságként jár el, mérlegelési jogkört gyakorol. A kérelem elbírálásakor – egyebek mellett – nyomatékosan kell értékelni az elítélt bűncselekményét, várható szabadulásának időpontját, a fogvatartás biztonsága körében érvényesülő kockázati

tényezőket, normakövetési hajlandóságát, pszichés állapotát, a külső környezetében vele kapcsolatban álló személyek által kiváltott közbiztonsági, bűnügyi kockázati tényezőket, a büntetés félébeszakítására okot adó körülmény objektív igazolhatóságát, illetőleg megvalósulásának reális esélyét.

[31] Lényegesnek tartotta, hogy a Bv.tv. idézett rendelkezése mind a hivatalból, mind a kérelemre elrendelhető esetben mérlegelési jogkörbe tartozó döntés, nem alanyi jog. Az ilyen jogkörbe tartozó döntés meghozatalakor éppen a kiküszöbölhetetlen mérlegelési elem folytán nem szavatolható semmilyen szabállyal, vagy intellektuális technikával a mérlegelés helyessége. Ahhoz, hogy az támadható legyen, többlettényállás, elsősorban olyan tudatos, vagy súlyosan gondatlan magatartás szükséges, amely a döntést önkényessé teszi. Ezt értékelve arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alperes határozatának meghozatalakor mérlegelte a Bv.tv. 116. §-a alapján szerzett adatokat, ennek eredményeként döntött a kérelem elutasításáról. Részéről olyan, az adatok értékelésében, a jogszabály alkalmazásában megmutatkozó tévedést nem észlelt, amely alapot adna kirívóan súlyos jogértelmezési és jogalkalmazási tévedés megállapítására. Megjegyezte: tény, hogy a határozat indokolása tömör, mélységében nem elemzi az adatokat, de a döntés okait rögzíti.

[32] A továbbiakban rámutatott: a sürgősséggel történő ügyintézésrel kapcsolatban a törvény nem tartalmaz rendelkezést, az alperes nyilatkozata szerint viszont az a gyakorlatban 30 napon belüli ügyintézés jelent. Ezt a felperesek által sem vitatott határidőt az alperes 14 nappal lépte túl, így az ügyintézési idő nem tekinthető észszerű időn túlnak, figyelemmel a lefolytatott adatgyűjtésre. Mindezek alapján nem találta megállapíthatónak az eljárási alapjogok olyan mértékű alperesi megsértését, ami a felperesek személyiségi jogsérelmét eredményezte volna.

[33] A pernyertes alperes részére a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alkalmazásával bruttó 31.750 forint elsőfokú perköltséget ítelt meg. Megállapította, hogy a felperesek költségmentessége folytán az elsőfokú eljárási illetéket az állam viseli.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

[34] Az I. és II. rendű felperesek fellebbezésükben az elsőfokú ítélet keresetük szerinti megváltoztatását és az alperes első- és másodfokú perköltségben marasztalását kérték.

[35] Megítélésük szerint az alperes közigazgatási tevékenysége során kirívó jogalkalmazási hibát vétett, aminek következményeként sérültek a megjelölt személyiségi jogaik.

[36] Állásponjtjuk az volt, hogy az elsőfokú bíróság nem merítette ki a keresetet, nem folytatta le az általuk felajánlott bizonyítást és nem értékelte a csatolt bizonyítékokat, mindezek következtében indokolási kötelezettségének sem tett eleget. Mindazonáltal a feltárt körülményeket elégségesnek tartották személyiségi jogaik megsértésének megállapításához. Emellett kiemelték: köztudomású tény, hogy ha egy szeretett családtag életének utolsó napjait a család kifejezett akarata ellenére tőlük elszakítva kénytelen eltölteni úgy, hogy az ezzel kapcsolatos bizonytalan helyzet közel két hónapig fennáll, az sérti a családtagok emberi méltóságát, lelki egészségét, valamint magán- és családi élethez fűződő jogait. Arra az esetre, ha az ítéltábla a rendelkezésre álló bizonyítékokat és nyilatkozatokat nem találja elégségesnek a jogsértés alátámasztására, az elsőfokú eljárásban indítványozott tanúbizonyítás másodfokú eljárásban történő foganatosítását kérték.

[37] Hiányosnak tartották az elsőfokú ítélet tényállását az alperes eljárásának egyes, a döntéshozatal során releváns elemeit illetően.

[38] Kifejtették, a közigazgatási szervek helytelen joggyakorlata önmagában nem alapozza meg a kártérítési igényt, a jogsértés megállapításához többlettényállásra van szükség: nem elegendő részükről a tévedés vagy a téves jogalkalmazás, illetőleg a bizonyítékok eltérő mérlegelése, a felróhatóság megállapításához az eljárásban megkívánt gondosság elmulasztása is szükséges. Sérelmezték, hogy az elsőfokú bíróság kizárólag az alperesi eljárás formai megfelelését vizsgálta, a döntés tartalmát nem. Rámutattak, annak megítélésekor, hogy az alperes megsértette-e a személyiségi jogait, abból kell kiindulni, hogy a bírói gyakorlat a közhatalmi jogkörben eljárva okozott személyiségi jogsértésért fennálló felelősséget két feltétel együttes fennálltához köti: az egyik, ha mérlegelési jogkörében jár el, a mérlegelési hiba kirívóan súlyos legyen; a másik pedig, hogy ennek következményeként alakuljon ki a fél személyiségének lényegi vonását érintő sérelem. Véleményük szerint a perbeli esetben az alperesi eljárás egyes elemeit önmagukban szemlélve nem állapítható meg súlyos hiba, összességükben vizsgálva azonban igen. Jogalkalmazási hibának tartották az alábbiakat:

- az alperes nem indított hivatalból büntetés-félbeszakítási eljárást, holott ez a néhai állapotára tekintettel indokolt lett volna [Bv.tv. 116. § (1) bekezdés];
- a felperesek és a néhai által benyújtott büntetés-félbeszakítási kérelmet nem bírálta el sürgősséggel [Bv.tv. 20. § (3) bekezdés];
- a „sima” 30 napos ügyintézési határidőn belül sem döntött a kérelemről, határozatát a kérelem benyújtásától számított 54. napon közölte [Bv.tv. 20. § (3) bekezdés];
- nem döntött határidő-hosszabbításról, így erről nem is tájékoztatta a felpereseket [Bv.tv. 21. § (5) bekezdés];
- a sürgető helyzet ellenére szükségtelen eljárási lépéseket (rendőri és pártfogói környezettanulmány beszerzése) tett, amelyek feleslegesen nyújtották az eljárás tartamát;
- az alperes eljárása sérti a jóhiszeműség követelményét, mert nem közölte a felperesekkel a félbeszakítási kérelem engedélyezésének feltételét (kórházi elhelyezés), egyetértésüket, hozzájárulásukat nem kérte [Bv.tv. 20. § (5) bekezdés];
- nem kommunikált a felperesekkel ügyintézése során;
- döntését irreleváns alapokra helyezve hozta meg: a néhai egészségi állapotának javulását nem garantálja az elhelyezésére szolgáló családi ház, megélhetése, ellátása eshetőleges, bizonytalan, ezzel szemben a büntetés-végrehajtási vélemény tartalmazta, hogy a néhai betegsége nem gyógyítható, az megállíthatatlanul vezet közeli halálához, indokolt a büntetés félbeszakítása. Hangsúlyozták, hogy összességében a pártfogói felügyelői vélemény is támogató volt, a rendőri pedig irreleváns, mert a felállni nem tudó néhai nem jelenthetett közbiztonsági veszélyt.

Véleményük szerint mindezek alapján megállapítható az alperes kirívóan jogsértő mérlegelése, formális eljárása több ponton sértette a Bv.tv. rendelkezéseit. Kiemelték, az alperesnek az ügyben a néhai állapotára tekintettel sürgősséggel kellett volna döntenie, amelynek során különös gondossággal és körültekintéssel kellett volna eljárnia. Döntése azonban önkényes volt: a jogszabályok kirívóan és nyilvánvalóan téves mérlegelése vezetett arra, hogy nem engedélyezte a büntetés félbeszakítását.

[39] Hiányolták, hogy az elsőfokú bíróság nem indokolta meg ítéletében, miért tartotta elfogadhatónak az alperes nyilvánvalóan okszerűtlen érvekre alapított határozatát és a határidő túllépését. Hangsúlyozták, hogy az alperes a rutinja szerint folytatta le a vizsgálatot, figyelmen kívül hagyva, hogy a néhai élete utolsó napjait élte, veszélyt nem jelenthetett, és a családtagjaival szerette volna eltölteni az utolsó napjait. Lényegesnek tartották, hogy mindezekkel az alperes tisztában volt, más releváns körülmény pedig nem volt az ügyben. Az

alperesnek ezért azt kellett volna mérlegelnie, hogy emberiességi szempontból indokolt-e a félbeszakítás, vagy van-e olyan társadalmi érdek, amely lerontja a néhai és a felperesek személyiségi jogaihoz fűződő érdeket. Az érdekeltek jogaival konkuráló érdek azonban nem volt, következésképpen szükséges lett volna a büntetés félbeszakítását engedélyezni.

[40] A továbbiakban kifejtették, az alperesi eljárás hosszának észszerűségéről az eset körülményeire tekintettel és a teljes eljárás figyelembevételével kell állást foglalni. Értékelni kell az ügy bonyolultságát, a kérelmező és az érintett hatóságok magatartását, továbbá, hogy mi volt a kérelmező számára az eljárás tétje. A kérelem elbírálása a perbeli esetben nem volt bonyolult, a felperesek és a néhai is együttműködő volt, a kért adatokat időben megadták és az eljárásnak óriási tétje volt. Mindezeket az alperes figyelmen kívül hagyta, a késedelemnek észszerű magyarázata nem volt. Önkényes az alperesi határozat indokolásának az a része, amely szerint a néhai felpereseknél történő elhelyezése nem garantálja egészségi állapotának javulását, mert azt semmilyen elhelyezése nem garantálta volna. A felsorolt érvek alapján – értékelésük szerint – az egyik eljárásjogi feltétel, a súlyos és kirívó jogalkalmazási hiba bekövetkezett.

[41] A második feltételt, azt, hogy a jogsértő döntés következményeként alakuljon ki a fél személyiségének lényegi vonását érintő sérelem, az elsőfokú bíróság ítéletében nem vizsgálta, mivel az első feltételt sem látta teljesülni. Miután a felpereseket kizárólag a megengedő alperesi határozat hiánya zárta el attól, hogy a néhaival tölthessék az utolsó napjait, az okozati összefüggést bizonyítottnak látták.

[42] Okfejtésük szerint emberi méltóságuk sérült azáltal, hogy nem nyílt lehetőségük önrendelkezésüket kiteljesíteni: szeretettüket végső napjaiban kísérni. Fontos körülménynek tartották azt is, hogy a roma hagyományokban nagy jelentősége van az utolsó napokban a család által biztosított gondoskodásnak. Mindezeket túl azáltal is sérült emberi méltóságuk, hogy az alperes nem kommunikált velük, nem válaszolt a megkereséseikre.

[43] A családi élethez fűződő jogukat az sértette, hogy családi közösségük a néhai utolsó, érzékeny időszakában nem jöhetett létre, nem tudták a néhaival szemben kifejezni érzelmeiket, gondoskodásukat.

[44] Lelki egészségük pedig azáltal sérült, hogy az eljárás elhúzódott és arról tájékoztatást érdeklődésük ellenére nem kaptak. Ezzel összefüggésben hivatkoztak arra is, hogy lelkiismeretfurdalást, magukban való csalódást okozott, hogy nem tudták a néhait gondozni, ami miatt úgy érezték, magára hagyták őt. Ez alvászavarban, stresszben mutatkozott meg, ami túlmutat a hozzátartozó pusztá elvesztésén.

[45] Külön kiemelték, hogy a személyiségi jogsérelmek bekövetkezte köztudomású tény.

[46] Összegző álláspontjuk az volt, hogy az alperes felróható módon megsértette a keresetben foglalt személyiségi jogait, mert nem tartotta be a rá irányadó jogszabályi rendelkezéseket és gondossági előírást.

[47] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helyes indokai szerinti helybenhagyására irányult. A felpereseket 31.750 forint másodfokú perköltségben kérte marasztalni.

[48] Védekezésében arra hivatkozott, hogy kirívó jogalkalmazási hibát nem követett el, úgy járt el, ahogy azt az irányadó jogszabályok előírják. Mivel pedig a szükséges intézkedéseket megtette és a határidőket betartotta, a felperesek személyiségi jogainak megsértése nem állapítható meg.

[49] Véleménye szerint a felperesek figyelmen kívül hagyják azt a döntő körülményt, hogy a néhai jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés-büntetését töltötte, rá a Bv.tv. rendelkezései voltak irányadók. Ennek kapcsán kifejtette, a szabadságvesztés félbeszakítása nem alanyi jog,

az a Bv.tv. 116. § (1) bekezdése értelmében csupán lehetőség, engedélyezése tehát opcionális, és az alperesnek nem volt kötelezettsége az eljárás hivatalbóli megindítása sem. A jogalkotó a félbeszakítás engedélyezését a bv. intézet mérlegelési jogkörébe helyezte, az alperes pedig ennek megfelelően, a szerzett információk mérlegelését követően hozta meg a határozatát, amely nemcsak formai, hanem tartalmi szempontból is megfelel a rá irányadó szabályoknak, egyezően az elsőfokú bíróság álláspontjával. Ezzel szemben a felperesek figyelmen kívül hagyják a rendelkezésre álló iratanyagot és egy-egy kiragadott mondatra alapozva fogalmaznak meg véleményüket: negligálják a rendőrségi környezettanulmányt, az orvosi véleményt, a szakterületi véleményt, csupán a pártfogói véleményre alapítják álláspontjukat, bár a pártfogó sem látta biztosítottak a néhai otthoni ellátását.

[50] Rámutatott arra is, hogy eljárása során nem tett szükségtelen lépéseket. Ha mindössze a néhaira vonatkozó, a felperesi álláspontnak megfelelő információkat veszi figyelembe, akkor döntése hiányos tényeken alapulna.

[51] Az elbírálási határidő megtartottságát illetően állította, hogy a kérelmet sürgősséggel bírálta el, a rendelkezésére álló 30 nap helyett 5 nap alatt hozta meg a döntését. Ezzel összefüggésben elsőként azt emelte ki, hogy eljárásának kezdő időpontja nem 2018. február 26. volt, mert az akkor kelt I. rendű felperesi kérelem nem hozzá, hanem a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságához lett benyújtva. A büntetés félbeszakítására irányuló kérelem március 5-én érkezett az alpereshez, ekkor nyilatkoztatta a néhait, majd 6-án indult meg az eljárás. Ezen napon megkereste a (település neve)-i Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztályát soron kívüli környezettanulmány elkészítése érdekében és pártfogói környezettanulmányt is kért. Ez utóbbi 2018. március 22-én készült el. Lényegesnek tartotta, hogy egy ízben 30 nappal meghosszabbította az ügyintézési határidőt a hiányzó információk beszerzéséig, amiről a néhait is tájékoztatta. A BVKK Tököl szakorvosi véleménye megérkezését követően még aznap, 2018. április 10-én meghozta a határozatát, amit már másnap megkísérelt közölni a néhaival, aki azt nem volt hajlandó átvenni, az okirat azonban igazolja, hogy a tájékoztatás megtörtént. Hangsúlyozta, eljárása így megfelelt a Bv.tv. 22. § (4) bekezdésének. Mindemellett lényegesnek tartotta, hogy a Bv.tv. 20. § (4) bekezdése szerint az elintézési határidőbe nem számít be a hiánypótlásnak, a hivatalbóli iratbeszerzésnek, a megkeresésnek, a szakértői vélemény, illetve a pártfogó felügyelői vélemény elkészítésének és az indítványozott tanúmeghallgatásoknak az időtartama. Erre tekintettel levezette, hogy bár számszakilag 35 nap alatt hozta meg a határozatát, a jogszabály alapján abból csupán 5 nap vehető figyelembe.

[52] Végül kitért arra, hogy a felperesek nem bizonyították a néhaival fennállt szoros kapcsolatukat, amit kétségesnek tesz az is, hogy ritkán látogatták az alperesnél és a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházában is.

[53] A fentiekben túl kiemelték a BH2020. 10. számú határozat alapján, hogy a felperesek előadott sérelmei nem értékelhetők önálló jogsérelemként, csupán a hátrány körében.

Az ítéltábla döntése és jogi indokai

[54] A fellebbezés érdemét tekintve alaptalan, azonban az ítéltábla indokoltnak látta az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás kisebb fokú kiegészítését.

[55] Az ítéltábla előrebocsátja, hogy a Pp. 370. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét – a (2)-(4) bekezdésben foglalt eltéréssel – az erre irányuló fellebbezési kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korlátai között gyakorolja. Ilyen korlátnak minősülnek a Pp. 371. § (1) bekezdés a)-d) pontjaiban megjelölt tartalmi követelmények körében előadottak. Korlátot nemcsak az képez, hogy a fellebbező fél milyen

tartalmú másodfokú döntést kér, hanem az is, hogy azt milyen indokkal teszi, melyik eljárási vagy anyagi jogszabály megsértésére hivatkozik. E korlátok alól a kötelező hatályon kívül helyezés esetei (Pp. 380. § a)-c) pont) jelentenek kivételt, ilyen okot azonban az ítéltábla nem észlelt.

[56] Az ítéltábla előjáróban a fellebbezés elsőfokú eljárással kapcsolatos eljárási kifogásait vizsgálta.

[57] A felperesi álláspont szerint az elsőfokú bíróság nem merítette ki a keresetet.

[58] Az ítélet teljességének szabályát a Pp. 341. § (1) bekezdése rögzíti. Eszerint az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre. Az ítélet teljessége nemcsak azt jelenti, hogy az abba foglalt döntésnek ki kell terjednie a kereseti, illetve viszontkereseti kérelmekben foglalt igényekre, hanem az ellenkérelemre és a viszontkereseti formát nélkülöző kérelmekre is. Az elsőfokú bíróság maradéktalanul elbírált a kereseti kérelmeket, ítélete kiterjedt az ellenkérelemre is, így nem sérti a teljesség követelményét. Határozatának indokolásából látható, hogy a kereseti kérelmek mindegyikét – már jogalapjában – elutasította.

[59] Ugyancsak alaptalan az a fellebbezési hivatkozás, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget ítélet indokolási kötelezettségének. Az ítéltábla meglátása szerint teljesítette a Pp. 346. § (4)-(5) bekezdéseiben előírt kötelezettségeit, határozatából ugyanis kitűnik, hogy a döntését mire alapította, kitért az ebből a szempontból jelentős kérdésekre. Nem valósítja meg az indokolási kötelezettség megsértését, ha az ítélet nem reflektál a felek által hivatkozott valamennyi érvre, elegendő a bíróság mérlegelési szempontjait és jogi indokolását tartalmaznia {hasonlóan: Kúria Gfv.III.30.087/2024/8., Pfv.III.20.737/2019/4., 7/2013. (III.1.) AB határozat [31] bekezdés}. A bíróság indokolási kötelezettségéből nem keletkezik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mennyiségű érvrendszer bemutatása. Az indokolásnak az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie {26/2020. (XII.2.) AB határozat [22] bekezdés}. Az elsőfokú ítélet mindezen követelményeknek megfelel: indokolásában az alkalmazott anyagi jogi norma szempontjából lényeges peradatokat értékelte. Kétségtelen, hogy az alperesi mérlegelést illetően részletes érveket nem tartalmaz, azonban a megállapított tényállás, valamint a [25] és [27] bekezdések összevetéséből látható, hogy az elsőfokú bíróság a Bv. tv. indokolása, az ott írt értékelési szempontok figyelembevételével helyezkedett arra az álláspontra, hogy az alperes nem követett el kirívóan súlyos jogalkalmazási tévedést. Ugyancsak kifejtette az ügyintézési határidővel kapcsolatos álláspontját ítéletének [28] bekezdésében, amiből kitűnik, hogy pusztán az időtartam alapján meg tudta állapítani, miszerint az az észszerűség határán belüli.

[60] A bizonyítás kiegészítése is szükségtelen az ügyben, a rendelkezésre álló peradatok alapján megalapozott döntés hozható.

[61] A felperesek fellebbezésükben hiányosnak tartották az elsőfokú ítélet tényállását az alperesnek a büntetés félbeszakítása kapcsán lefolytatott eljárási cselekményeit illetően. Miután a kereset alapjaként megjelölt egyik jogsértő alperesi magatartás az eljárási határidő túllépése volt, a másik pedig a mérlegelés kirívó okszerűtlensége, a tényállásnak tartalmaznia kell az ezek megítélése szempontjából releváns tényeket. Az ítéltábla ezért azt kiegészítette az alperes peradatok alapján megállapítható egyes lényeges eljárási cselekményeivel és azok időpontjával.

[62] A Ptk. 2:42. § (2) bekezdése generálklauzulaként védelem alá helyezi az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat, kimondva, hogy azokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A jogszabályhely (1) bekezdése a példálózó jelleggel nevesített egyes személyiségi jogok kapcsán deklarálja, mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások

jogainak korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és abban őt senki ne gátolja. Akit személyiségi jogában megsértenek, a Ptk. 2:51-53. §-ában részletezett jogkövetkezmények alkalmazását követelheti. A Ptk. ezzel vélelmet állít fel arra nézve, hogy mások személyiségi jogának megsértése vagy korlátozása jogellenes.

[63] A perbeli eset azonban annyiban speciális, hogy az állított személyiségi jogsértések alapjául megjelölt magatartásokat az alperes a közte és az elítélt között létrejött büntetés-végrehajtási jogviszonyban tanúsította, amelyben az alperes az állam által rá delegált közhatalmat gyakorol. E jogviszony sajátos jellegéből adódóan mind a fogvatartottat, mind a bv. intézetet a jogszabályokban meghatározott jogok illetik, illetve kötelezettségek terhelik, amelyek befolyásolják a személyiségi jogok érvényesülését. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtása szükségszerűen együtt jár az elítélt egyes személyiségi jogainak sérelmével: személyi szabadsága korlátozott. Ezt deklarálja a Bv.tv. alapvető jogokról rendelkező 9. § (1) bekezdése, amelynek értelmében az elítélt az Alaptörvényben meghatározott alapvető jogait, valamint az egyéb jogait – a törvényben, a bíróság ítéletében, valamint a bíróság és az ügyészség egyéb határozatában meghatározott korlátozásokkal vagy tilalmakkal – a büntetés-végrehajtás rendjével összhangban gyakorolhatja. Az elítéltekkel szemben alkalmazott, a Bv.tv. szerinti követelményeknek megfelelő intézkedés tehát alapvető – köztük személyiségi – jogokat korlátozhat (és szükségképpen korlátoz), ezért személyiségi jogsértést a teteles jogi normát sértő vagy az indokolatlan, illetőleg aránytalan intézkedés valósíthat meg. Az indokoltság, az arányosság, azaz a szükségesség vizsgálatakor szem előtt kell tartani, hogy a büntetés-végrehajtási intézet kötelezettsége a fogvatartás biztonságos végrehajtása.

[64] Az, hogy az elítélt egyes személyiségi jogai korlátozottan gyakorolhatók a szabadságvesztés során, szükségképpen korlátozza a hozzátartozók azon személyiségi jogait is, amelyek az elítélt korlátozottan gyakorolható személyiségi jogaihoz kötődnek. Miután az elítélt és a hozzátartozók kapcsolattartása, találkozásaik, együtt töltött idejük, annak helye, módja nem a szabad akaratuk szerint érvényesül, azokat a büntetés-végrehajtás szabályai határozzák meg, annak keretei között gyakorolhatók, az e magatartásokhoz kapcsolódó – az individuumból fakadó – hozzátartozói személyiségi jogok, így pl. magán- és családi élethez fűződő jog is behatároltan érvényesül, megszabott korlátok között gyakorolható.

[65] Ez egyben azzal a következménnyel is jár, hogy ha a büntetés-végrehajtási szerv betartja a rá irányadó jogszabályi rendelkezéseket a fogvatartás végrehajtása során, akkor az ebből fakadó, az elítélttel és a hozzátartozóival szembeni személyiségi jogkorlátozás, jogsértés nem jogellenes, így ahhoz nem kapcsolódhatnak annak jogkövetkezményei.

[66] A felperesek egyfelől az alperesre irányadó, jogszabályban előírt ügyintézési határidő túllépését, másfelől felesleges eljárási cselekményeit, emiatt az eljárás észszerű időn túli befejezését, illetve okszerűtlen mérlegelését jelölték meg a személyiségi jogaik megsértését megalapozó magatartásként.

[67] Az eljárási szabálysértések, ügyintézési késedelmek, az eljárás elhúzódása személyiségi jogokként nem azonosíthatók. Megsértésük csak hozzájuk kapcsolódó többlettényállási elem, az eljárási szabálysértésekből adódó személyiségi jogsérelem bekövetkezte esetén alapoz meg személyiségvédelmi igényt (hasonlóan: Kúria Pfv.III.21.192/2020/4., Pfv.IV.21.469/2017/12.). Mivel pedig az alperes közhatalmi jogkört gyakorolt a sérelmezett eljárásban, jogellenes személyiségi jogsértése esetén is csak két további konjunktív feltétel megvalósulása mellett állhat fenn a felelőssége: az egyik, hogy olyan jogszabályi rendelkezést szegjen meg, ami egyértelmű és mérlegelést nem igényel, vagy ha mérlegelési jogkörében járt el, mérlegelése kirívóan okszerűtlen legyen; a másik, hogy a kirívóan súlyos eljárási szabálysértés következményeként alakuljon ki a fél személyiségének lényegi vonását érintő sérelem (hasonlóan: Kúria Pfv.IV.21.733/2016/5., Pfv.IV.20.997/2017/4.).

[68] Az ítéltábla minderre tekintettel első lépésben a fellebbezésben hivatkozott, az alperes által a szabadságvesztés félbeszakítására irányuló – állított – eljárási szabálysértéseket vizsgálta.

Eljárási határidő megtartottsága

[69] A Bv.tv. 20. § (3) bekezdése szerint, ha a végrehajtásért felelős szerv szervezeti egységének vezetője kérelemre jár el, a kérelem benyújtásától számított harminc napon belül intézkedik, illetve dönt, kivéve, ha az ügy jellege soron kívüli elintézést kíván. Az elintézési határidőt a kérelem elbírálására jogosult indokolt esetben, írásban, egy alkalommal legfeljebb harminc nappal meghosszabbíthatja. Erről a kérelmezőt írásban értesíteni kell.

[70] Az alperes helytállóan hivatkozott arra a fellebbezési ellenkérelmében, hogy eljárása 2018. március 6-án indult: a periratokból látható, hogy a hozzá intézett kérelem ekkori érkezésű, az I. rendű felperes a 2018. február 26-i kérelmét nem az alpereshez, hanem a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokához nyújtotta be. A felperesek nem tudták bizonyítani, hogy korábban a szabadságvesztés-büntetés félbeszakítása iránti kérelmet terjesztettek volna elő az alpereshez. Az alperes parancsnoka részére küldött 2018. március 4-i levelük ezt a tényt nem bizonyítja. Az alperes tehát összesen 35 nap alatt hozta meg a döntését (2018. április 10.). A tényleges ügyintézési határidő azonban nem érte el az így számított 35 napot, mert a Bv.tv. 20. § (4) bekezdése értelmében az elintézési határidőbe nem számít be a hiánypótlásnak, a hivatalból történő iratok beszerzésének, a megkeresésnek, a szakértői vélemény, illetve a pártfogó felügyelői vélemény vagy környezettanulmány elkészítésének és az indítványozott tanúmeghallgatások teljesítésének időtartama. E rendelkezésnek megfelelően figyelmen kívül hagyva a március 6 - április 5. közti időszakot, amelyben irat- és orvosi vélemény beszerzés történt, valamint pártfogó felügyelői vélemény, illetőleg környezettanulmány készült, megalapozott az az alperesi érvelés, hogy az elintézési időből mindössze 5 nap vehető figyelembe. Ez azt jelenti, hogy az alperes ügyintézése során a jogszabályban megszabott elintézési határidőt nem lépte túl (mindemellett egy ízben a határidőt, élve a jogszabály adta lehetőséggel, 30 nappal meghosszabbította és arról az elítéltet tájékoztatta).

[71] A felperesek a jogszabályi határidő túllépésén kívül az észszerű elintézési határidő elmulasztásával is érveltek, amikor kifogásolták, hogy az alperes a kérelmet nem sürgősséggel bírálta el. Annyiban a döntés kétségtelenül sürgető volt, hogy a kezelőorvos a néhai „belátható időn belüli” halálát vetítette előre. Ez a megfogalmazás azonban nem volt és nem is lehetett egy pontosan meghatározott közeli időpont, ami előrelátható módon behatárolta volna az alperes ügyintézési idejét. Az pedig megállapítható, hogy az egyes eljárási cselekményekről haladéktalanul rendelkezett, illetőleg azokat végrehajtotta, azok több esetben egyidőben folytak, intézkedéseiben késedelem nem volt tapasztalható. Ilyen körülmények között az észszerű elintézési időtartam túllépésére nem lehet következtetést levonni.

[72] Lényeges ugyanakkor, hogy történt-e sürgős eljárási cselekmény, amely feleslegesen nyújtotta meg az eljárás össz időtartamát, mert nem tartozik az észszerű idő fogalmába az az időtartam, amikor olyan tárgyban folyik vizsgálat, ami nem tartozik a konkrét ügyszökhöz [hasonlóan: 8/1992. (I.30.) AB határozat].

[73] A kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából elrendelhető intézkedéseket a Bv.tv. 116. § (5) bekezdése és a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 2016/2014. (XII.19.) IM rendelet (Bvhr.) rögzíti. A szabadságvesztés félbeszakítására irányuló kérelem indokoltságát ellenőrizni kell, ezért ennek érdekében a Bv.tv. lehetőséget ad környezettanulmány beszerzése céljából a rendőrség, illetve a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő megkeresésére. Ezekre az eljárási cselekményekre azonban a jogszabály kötelezettséget nem ír elő. A Büntetés-

végrehajtás Országos Parancsnokának P.23. számon csatolt szakutasításának 80. és 81. pontja nem tartalmaz kötelezően követendő eljárásrendet az alperesre nézve: annak személyi hatálya a büntetés-végrehajtásért felelős miniszterre, illetve az országos parancsnokra terjed ki, vagyis azokra az esetekre ír elő bizonyos cselekményeket kötelező jelleggel, ha a szabadságvesztés-büntetés félébeszakítása az ő hatáskörükbe tartozik. A 83-85. pontok pedig a perbeli esetben azért nem irányadók, mert az I. rendű felperes és a néhai nem gyógykezelés céljából kérték a félébeszakítás engedélyezését, a néhai azt visszautasította. Az alperesre vonatkozó jogszabályi rendelkezés tehát csupán lehetőséget teremt az ott írt körben a tájékozódásra, nem kötelező jellegű. Kérelemfüggő, hogy mikor milyen vizsgálódás célszerű a megalapozott döntéshez. Mivel a félébeszakítás felelősségteljes döntést igényel a társadalom, a lakókörnyezet, a család és a fogvatartott szempontjából egyaránt, a bv. szervnek az eljárás során nagy körültekintéssel kell eljárnia. Miután a perbeli esetben a kérelem arra irányult, hogy a néhai a félébeszakítás tartamát az otthonában tölthesse, nem tekinthető felesleges eljárási cselekménynek a környezettanulmányok beszerzése és az ezen kívüli adatgyűjtés sem, amiket haladéktalanul, már a kérelem érkeztetésének napján, március 6-án megkért az alperes. Ezek beszerzése a néhai súlyos egészségi állapota, halálos betegsége, és ebből következően köztudottan speciális ellátási szükséglete miatt nem volt indokolatlan, rohamosan romló állapota ugyanis felvethette a sajátos gondozás, ellátás (táplálás), fájdalomcsillapítás igényét, hiszen ezekben részesült a BVKK-ban is Tökölön. Az ezekre irányuló megkeresés indokoltságát támasztja alá az is, hogy elrendelésükkor még nem volt az alperes birtokában a kezelőorvosi vélemény, ami a kórházi elhelyezést kiemelten fontosnak tartotta. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az alperes vizsgálódása egyidőben volt többirányú, párhuzamosan futó bizonyításokat rendelt el. Mindezek alapján az ítéltábla alaptalannak találta a felperesnek azt a fellebbezési hivatkozását, amely szerint az alperes a sürgető helyzet ellenére szükségtelen, az eljárás tartamát feleslegesen nyújtó intézkedéseket tett.

[74] A kifejtettek alapján megállapítható, hogy az alperes a számára előírt törvényi határidőket nem lépte túl, jogszabálysértést nem követett el. Mivel pedig eljárási cselekményeit sem lehet az adott ügyben teljesen feleslegesnek tekinteni a kérelem tartalma ismeretében, olyan következtetés sem vonható le, hogy a vizsgálódás észszerű időigényét szükségtelen eljárási cselekmények miatt túllépte volna.

A szabadságvesztés-büntetés félébeszakítására irányuló kérelemről való döntés során figyelembe vett körülmények mérlegelése

[75] A felperesek az eljárás során és fellebbezésükben is valójában a bizonyítékok alapján megállapított tényekből levont alperesi jogkövetkeztetést vitatták, azaz a kérelem elutasítását – és fellebbezési szakban az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatos jogi álláspontját – tartották megalapozatlannak. A félébeszakítás engedélyezése nem kötelező, az elítélt szabadságvesztés-büntetésének félébeszakítása gondos mérlegelést igénylő lehetőség csupán. A mérlegelés szerepe azért kiemelt, mert annak során nemcsak az elítélre és családjára, hanem a környezetében élőkre és egyéb, az előbbieken példálózóan már ismertetett szempontokra is figyelemmel kell lenni, a bv. intézet vezetőjének felelősségteljes döntést kell hoznia.

[76] A szabadságvesztés-büntetés félébeszakításának engedélyezése a Bv.tv. 116. §-a alapján nem eltérést nem engedő szabály, mérlegelési kötelezettséget teremt a vizsgálódási irányok nem taxatív és nem kötelező felsorolásával. A közhatalmi jogkörben mérlegelési jogkör gyakorlásával okozott hátrányokért fennálló felelősségnek viszont csak kivételesen, kirívóan okszerűtlen, illetve kirívóan súlyos esetben lehet helye. Ahhoz, hogy a felperesek által kifogásolt mérlegelés a közhatalmi jogviszonyban elérje azt a szintet, amihez felelősség társul

(amennyiben a fentiekben kifejtetteknek megfelelően a másik feltétel, a személyiségi jogsértés is megvalósul), azaz kirívóan okszerűtlen legyen, az szükséges, hogy a feltárt tények, beszerzett állásfoglalások, javaslatok, az azokban szereplő tények alapján meghozott döntés, a levont jogkövetkeztetés a józan logikával ellentétben álljon. A jogi mérlegelés akkor tekinthető kirívóan okszerűtlennek, ha a kérelem tartalma szempontjából lényeges tényekből csupán egyfajta, a meghozott döntéssel ellentétes következtetést lehet levonni. Ez jelen esetben azt jelenti, hogy az alperes határozata akkor tekinthető kirívóan okszerűtlennek, ha az eljárás adatai alapján egyértelműen a félbeszakítás engedélyezésének lett volna helye, vagyis a rendelkezésére álló releváns körülmények, tények ismeretében nem juthatott volna arra a következtetésre, hogy a kérelmet elutasítja.

[77] Az ítéltábla nem vonja kétségbe a felperesek mély fájdalma miatt, hogy a néhai élete utolsó napjaiban nem tudták a szenvedését otthonukban a jelenlétükkel enyhíteni, azonban jogi szempontból vizsgálva az alperes mérlegelésen alapuló döntését, helyes az elsőfokú bíróság ennek kapcsán kifejtett jogi álláspontja. Miután a félbeszakításra irányuló kérelem kifejezetten a néhai otthoni elhelyezését célozta, a kezelőorvos (majd a szakorvos) azonban kizárólag a kórházi elhelyezést tartotta elfogadható alternatívának még annak tudatában is, hogy a néhai a gyógyító kezelést visszautasította, az alperes döntése nem tekinthető okszerűtlennek. Azt alátámasztja az a hivatkozás is, hogy engedélyezés esetén a néhai megélhetése és ellátása eshetőleges, bizonytalan, ami a környezettanulmány alapján szerepeltetett elutasítási indok. Kétségtelen, hogy emellett tartalmaz a határozat egy, a halálos beteg néhai gyógykezelésének visszautasítása miatt értelmezhetetlen utalást is arra, hogy az ingatlan a néhai egészségi állapotának javulását nem garantálja, ez azonban a már felsorolt, az eljárás adatain nyugvó, észszerűtlennek nem tekinthető érveket nem rontja le, nem idézi elő a döntés kirívó okszerűtlenségét.

[78] A most kifejtettek alapján az alperes határozata döntően releváns körülményeken nyugodott, kirívóan okszerűtlennek nem tekinthető, következésképpen a felelősségét nem alapozhatja meg.

[79] A fellebbezésben szereplő további érveket illetően az ítéltábla rámutat arra, hogy a néhai kérelmének ismeretében és mert a Bv.tv. 116. §-ához fűzött törvényi indokolás szerint a büntetés-végrehajtási jogviszony kétpólusú jellegéből adódóan a szabadságvesztés félbeszakítására vonatkozóan érdemi nyilatkozatot az elítélt jogosult tenni arra is figyelemmel, hogy a büntetés félbeszakítása a személyét közvetlenül érintő élethelyzetet teremt, az alperesnek az eljárás részleteit illetően nem kellett kommunikálnia a felperesekkel. A szükséges körben ugyanakkor a kommunikációt lefolytatta a környezettanulmány készítésekor és értesítette őket a kérelem elutasításáról. A kétpólusú jogviszonyból adódóan nem kellett közölnie velük a félbeszakítási kérelem engedélyezésének általuk hiányolt „feltételét”, a kezelőorvos által megfogalmazott kórházi elhelyezés szükségességét, emellett azért sem, mert egyrészt 2018. március 28-án a néhai éppen a félbeszakítás ideje alatti otthoni elhelyezésére nyilvánította ki írásban egyértelmű akaratát. Megjegyzi az ítéltábla, erre módja sem lett volna az alperesnek, hiszen a kezelőorvosi vélemény április 5-én, a szakorvosi április 10-én érkezett be, a néhai pedig – sajnálatosan – egy héttel később elhunyt.

[80] Tekintettel arra, hogy az alperes az eljárását a rá irányadó jogszabályi és egyben észszerű határidőben folytatta le, eljárása, döntése során súlyos jogalkalmazási hibát, kirívóan okszerűtlen mérlegelési tevékenységet nem végzett, jogsértést nem követett el, így még ha a felperesek valamely személyiségi joga esetlegesen csorbát is szenvedett, azért felelősséggel nem tartozik, a személyiségi jogsértés jogellenessége kizárt. Ez egyben azt is jelenti, hogy személyiségi jogsértések keresetben megjelölt jogkövetkezményei sem alkalmazhatók, ezért az ítéltáblának nem kellett vizsgálnia a felperesek további, az egyes személyiségi jogaikkal kapcsolatos fellebbezési érvelését.

[81] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[82] Az eredménytelenül fellebbező I. és II. rendű felperesek egyetemlegesen kötelesek megfizetni az alperes jogi képviselével összefüggésben a másodfokú eljárásban a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának alkalmazásával felszámított 31.750 forint áfa-val növelt ügyvédi munkadíját [Pp. 83. § (1) bekezdés].

[83] Miután a személyenként igényelt sérelemdíj összege alacsonyabb az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 39. § (1) bekezdés c) pontjában rögzített meg nem határozható pertárgyértéknél, a pertárgyérték meghatározásakor ez utóbbit kell figyelembe venni (BDT2016. 3519.), ennek megfelelően az személyenként 600.000 forint. Az ehhez igazodó, az I. és II. rendű felperesek személyes költségmentessége folytán előzetesen meg nem fizetett, személyenként 48.000 forint fellebbezési eljárási illeték [Itv. 46. § (1) bekezdés] a Pp. 95. § (1) bekezdés c) pontja és 102. § (6) bekezdése alapján az állam terhén marad.

[84] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdésének alkalmazásával tárgyaláson kívül bírálta el.

Szeged, 2024. november 8.

Dr. Kiss Gabriella sk.
a tanács elnöke

Dr. Lengyel Nóra sk.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró